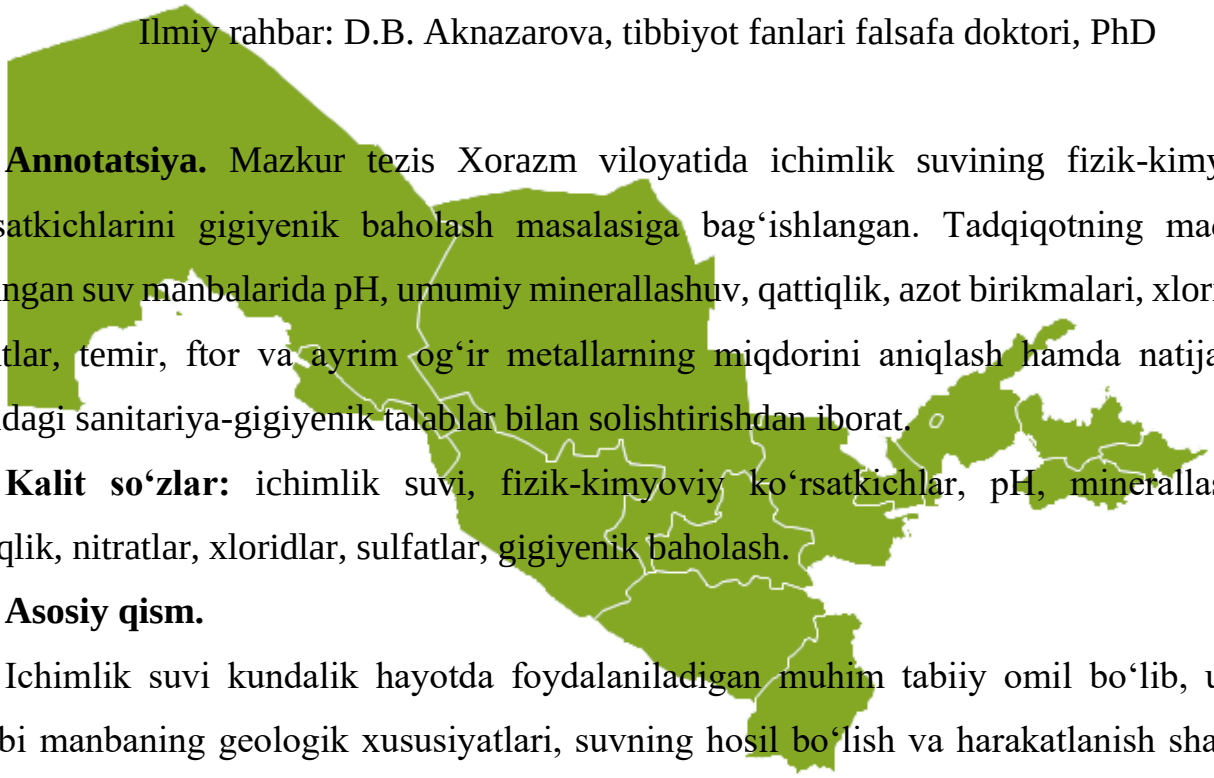
Qabul qilindi: 5-oktabr 2026-yil • Ma’qullandi: 9-oktabr 2026-yil • Nashr qilindi: 11-oktabr 2026-yil

XORAZM VILOYATIDA ICHIMLIK SUVINING FIZIK-KIMYOVIY KO‘RSATKICHLARINI GIGIYENIK BAHOLASH

Sa’dullayeva Shohista Bobanazar qizi

Urganch tibbiyot instituti

Ilmiy rahbar: D.B. Aknazarova, tibbiyot fanlari falsafa doktori, PhD

Annotatsiya. Mazkur tezis Xorazm viloyatida ichimlik suvining fizik-kimyoviy ko‘rsatkichlarini gigiyenik baholash masalasiga bag‘ishlangan. Tadqiqotning maqsadi tanlangan suv manbalarida pH, umumiy minerallashuv, qattiqlik, azot birikmalari, xloridlar, sulfatlar, temir, ftor va ayrim og‘ir metallarning miqdorini aniqlash hamda natijalarni amaldagi sanitariya-gigiyenik talablar bilan solishtirishdan iborat.

Kalit so‘zlar: ichimlik suvi, fizik-kimyoviy ko‘rsatkichlar, pH, minerallashuv, qattiqlik, nitratlar, xloridlar, sulfatlar, gigiyenik baholash.

Asosiy qism.

Ichimlik suvi kundalik hayotda foydalaniladigan muhim tabiiy omil bo‘lib, uning tarkibi manbaning geologik xususiyatlari, suvning hosil bo‘lish va harakatlanish sharoiti, mavsumiy omillar hamda inson faoliyatiga bog‘liq holda o‘zgarishi mumkin. Shu sababli suv sifatini faqat bir ko‘rsatkich asosida emas, balki fizik-kimyoviy, mikrobiologik va organoleptik jihatdan kompleks baholash talab etiladi.

Xorazm viloyati sharoitida ichimlik suvi masalasi alohida e’tiborni talab qiladi. Hududning quruq iqlimi, suv resurslaridan sug‘orish maqsadida keng foydalanish, tuproq va yer osti suvlari tarkibining hududlar kesimida farqlanishi suvning tuz tarkibiga ta’sir etishi mumkin. Mazkur sharoitlarda suv manbalarini muntazam kuzatish, suvdan foydalanish sharoitini baholash va sanitariya muhofaza talablariga rioya qilinishini o‘rganish zarur.

Tadqiqot Xonqa va Urganch tumanlaridagi markazlashtirilgan suv ta’minoti tizimlari,

yer osti quduqlari hamda artezian quduqlardan olingan namunalarni qamrab olishi rejalashtirilgan. Namuna olish turli fasllarda tashkil etiladi. Bu yondashuv suv sifatidagi ehtimoliy mavsumiy o‘zgarishlarni kuzatish va manbalar o‘rtasidagi farqlarni tavsiflash imkonini beradi. Har bir namuna uchun manba turi, namuna olingan vaqt, joy va kuzatilgan sanitariya holati qayd etiladi.

pH ko‘rsatkichi suvning kislota-ishqor xususiyatini tavsiflaydi. Umumiy minerallashuv va elektr o‘tkazuvchanlik suvda erigan mineral moddalarning umumiy miqdori to‘g‘risida ma’lumot beradi. Suv qattiqligi esa asosan kalsiy va magniy tuzlari bilan bog‘liq bo‘lib, suvning maishiy foydalanish xususiyatiga ham ta’sir qiladi. Ushbu ko‘rsatkichlarning qiymatlari laboratoriya tahlillari asosida baholanadi.

Nitratlar, nitritlar va ammiak suvdagi azot birikmalari sifatida sanitariya-kimyoviy tahlilda muhim o‘rin tutadi. Ularni aniqlash suv manbai atrofidagi sanitariya sharoitini baholash uchun ma’lumot beradi. Xloridlar va sulfatlar suvning ion tarkibini tavsiflaydi. Temir, ftor va og‘ir metallar esa tegishli usullar yordamida aniqlanib, tahlil natijalari me’yoriy hujjatlar bilan qiyoslanadi.

Fizik-kimyoviy tahlillarda potensiyometrik, konduktometrik, titrimetrik, fotometrik va atom-absorbsion spektrofotometrik usullardan foydalanish rejalashtirilgan. Tahlil sifati jihozlarni kalibrlash, nazorat eritmalaridan foydalanish, namunalarni belgilangan sharoitda tashish va laboratoriya qaydlarini to‘liq yuritish orqali ta’minlanadi.

Tadqiqot yakunida suv manbalari bo‘yicha olingan natijalar umumlashtiriladi. Me’yorlardan chetlanish aniqlangan holatlarda manbani qo‘shimcha o‘rganish, sanitariya muhofaza zonasini tekshirish, suv ta’minoti tarmog‘i holatini baholash yoki qayta laboratoriya tahlili o‘tkazish bo‘yicha tavsiyalar berilishi mumkin.

Xulosa.

Mazkur tezis natijaviy laboratoriya ko‘rsatkichlarini yoki tasdiqlanmagan statistik ma’lumotlarni bermaydi. Yakuniy xulosalar faqat olingan, tekshirilgan va belgilangan tartibda tahlil qilingan haqiqiy ma’lumotlar asosida shakllantiriladi.